

רוח האדם הוא הקובע והמכריע, כפי שכבר הוכח בתחילת מאמר זה.

אם ישאל הקורא: ואם בכל זאת יופעל נשק גרעיני במלחמת העתיד (שהרי אם יופעל, חס וחלילה, ודאי עשוי הוא לגרום להרס והשמדה קטסטרופליים) האם גם אז, לאחר שיופעל בעצמות כבירות, יהיה עוד ערך כלשהו לרוח-הלחימה של האדם?

הפעלת כוחות מזוינים (ובכלל זה — נשק גרעיני) נועדת תמיד לשרת אינטרסים מדיניים. אם כוחות מזוינים הופעלו, ולא גרמו לקידום האינטרסים המדיניים של הצד שהפעילם — הרי שנכשלה משימתם. אם אמנם יקרה האסון המביש ונשק גרעיני אכן יופעל בקנה-מדה אסטרטגי — מי יהיו אז אלה שיקטפו את "פירות" המערכה? מי יהיו אלה שהאינטרסים שלהם אמנם קודמו? את פירות המערכה יצטרכו לקטוף אז אותם "שרידים" שנותרו לאחר הפעלת הנשק הגרעיני. אותו צד "ששרידיו" יונהגו על-ידי מנהיגים מדיניים ומפקדים צבאיים שיעניקו לו כוח רוחני-נפשי גדול יותר, הוא יהיה ממילא הצד שעשוי להתאושש מהר יותר ולקטוף את "פירות" תיה" של המלחמה הגרעינית, אם תתרחש. כפי שגורסים כיום ברוב צבאות העולם תלויות תוצאותיה של "מלחמת שריי-דים" זו קודם כל בדמות המפקד הנמוך והעצמאי של העתיד, שידע לנהוג את אנשיו בתבונה ובעוז בתנאי המבוכה והמבוקה שלאחר הפיצוצים הגרעיניים.

*

דומה כי עתה נוכל להסיק כי מנהיגות צבאית חייבת אמנם

לשקוד על פיתוח אמצעי הלחימה, על פיתוח תורת הלחימה ועל טיפוח רוח הלחימה.

כדי "לסבר את העין" ניתן אף לקבוע באופן ציורי כי אמנות-ההנהגה הצבאית ברמה גבוהה היא מעין מכפלה של "אמצעי לחימה" × "תורת לחימה" × "רוח לחימה" — אשר אם אחד ממרכיביה שוה לאפס, הרי שהמכפלה כולה שוה לאפס. ברם, עם כל הציוריות שבמכפלה זו, חייבים אנו לקבוע כי מרכיביה אינם זהים ואינם שווים זה-לזה בחשיבותם. כל הנהגה צבאית, בכל רמה שהיא, חייבת על-כן להקפיד בדבקות ובעקשנות, במשך כל הזמן, על סדריה-החשיבות ועל סדר-קדימות הבא בעבודתה:

- לטפח בלי הרף את רוח הלחימה בקרב הגייסות ובקרב העם.
- לטפח ולפתח את התבונה המקצועית ואת תורת הלחימה.
- לפתח אמצעי הלחימה.

אם נשתמש בסגנונו של מיקשה בספרו "כשלון האסטרטגיה הגרעינית",* נוכל לסכם ולומר כי מנהיגות צבאית הפועלת לפי סדר-קדימות הפוך מזה — הריהי נוקטת בדרכים של "אלה אשר בחסרם כוח-רצון להילחם — משליכים יתבם על פיתוח אמצעים טכניים, תחת שיבקשו דרכים אחרות לגונן על עצמם."

* F. O. Miksche, The Failure of Atomic Strategy, page 87.

אמרות, השגות ומושגים

ב-18—1916 היה גג. הייג, מפקד חיל-המשלוח הבריטי שבצרפת; משוכנע באופן שלא ניתן היה לערערו, כי יכול-יוכל לנצח במלחמת-העולם על-ידי מתקפה בפלאנדריה. אך הייג טעה. מתקפת פלאנדריה נכשלה — ואין להצדיקה על-ידי התוצאות השונות, הבלתי-צפויות, שנבעו ממנה.

הצבא הגרמני הובס עקב מתקפתו של לודנדורף ב-1917 — ולא עקב זו של הייג שלפני-כן. מבחינה "טכנית" ניתן היה לזכות במלחמה במחיר זול יותר אילו נשארן הצבאות הבריטי והצרפתי במצב של הגנה. אך מבחינה פוליטית היה דבר זה בלתי-אפשרי, שכן היו מתעוררות או דרישות לשלום-פשרה; על המצביאים הנוהגים-בזהירות היה ניטח גל של בקורת, ואף היו מפטרים אותם. המתקפות של הייג היו בלתי-נמנעות — אף שהיו חסרות-תועלת. כפי שאמר פעם קיטצ'ר — "עלינו לנהל מלחמה כפי שאנו מוכרחים לנהלה — ולא כפי שהיינו רוצים לנהלה".

א. ג. פ. טיילור, היסטוריון בריטי — על ספר חדש, "הזית המערב"